

Analyse af takst- og serviceniveau

Specialundervisningsområdet i Norddjurs Kommune

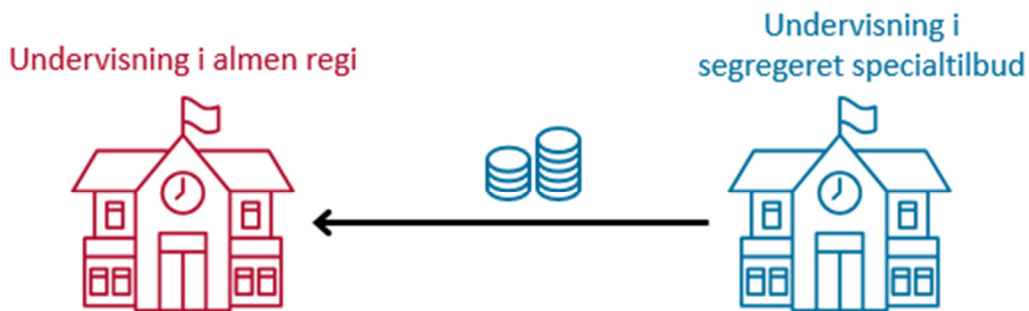
Indhold

Indledning.....	3
Hensyn.....	4
Baggrund	5
Stigende udgifter til specialundervisning.....	5
Stigende segregering til specialundervisning.....	5
Mere komplekst diagnosebillede	6
Fremtiden for børn og unge efter specialundervisning	7
Rammer og mål for specialundervisning i Norddjurs Kommune.....	8
Elevgruppen	9
Melleformer	9
Hvordan ser takst- og serviceniveauet ud i dag?	11
Betalingsstruktur og takstniveau.....	11
Serviceniveau.....	13
Struktur og organisering af specialundervisning	15
Analyse: Service- og takstniveau samt organisering.....	16
Takst- og serviceniveau specialklasser på folkeskoler	16
Takst- og serviceniveau specialskole, Djurslandsskolen	19
Tillægstakster Djurslandsskolen.....	22
Organisering og struktur for specialundervisning på almene folkeskoler	25
Anbefalinger.....	29
1. Takstreduktion specialklasser.....	30
2. Takstreduktion specialskole	30
3. Modellen for tillægstakster på Djurslandsskolen justeres	31
4. Specialundervisning tættere på undervisning i almenområdet.....	31

Indledning

I foråret 2023 anbefalede §17, stk. 4-udvalget om folkeskolen i Norddjurs Kommune, at *der igangsættes en analyse af takstniveau med inddragelse af parametre som målgruppe, struktur og organisering af specialtilbud*. Siden efteråret 2023 har forvaltningen i samarbejde med aftaleholderne på skoleområdet og Trivsel og Læring arbejdet med takst- og serviceniveauet for både specialklasser placeret på almene folkeskoler og specialskolen (Djurslandsskolen).

Formålet med analysen er at skitsere, hvordan der kan frigives midler fra specialundervisningsområdet til understøttende indsatser i almenområdet. Norddjurs Kommune har generelt et højt udgiftsniveau til specialundervisning. Dette skal ses i sammenhæng med, at en høj andel af eleverne segregeres fra det almene til det specialpædagogiske undervisningsmiljø. Udgangspunktet for analysen er således at undersøge, hvordan flere af ressourcerne på skoleområdet kan anvendes på eleverne, der modtager undervisning i det almene undervisningsmiljø - også med henblik på, at flere elever med specialpædagogiske støttebehov kan få en tættere tilknytning til almenområdet.

Analysen peger på, at en større del af ressourcerne på skoleområde kan anvendes på det almene skoleområde ved at reducere taksten for et specialundervisningstilbud, hvilket forventes at kunne skabe et økonomisk råderum til at styrke almenområdet. En takstreduktion tager udgangspunkt i fastsættelse af taksten ud fra et givet serviceniveau. I analysen præsenteres forskellige serviceniveau ud fra udgifterne til et gennemsnitlig antal elever i klassen/teamet. En lavere takst medfører derfor også et lavere serviceniveau i specialundervisningen. Hertil opstiller analysen en række modeller for, hvordan skolerne kan bruge det frigjorte økonomiske råderum til at organisere undervisningstilbud i det almene undervisningsmiljø på en anden måde, så elever med specialpædagogiske støttebehov også kan trives heri. Med denne bevægelse af både ressourcer og organisering er ambitionen, at antallet af specialklasser fremadrettet kan reduceres.

Dette giver anledning til at opstille følgende anbefalinger:

1. Taksten for en plads i en specialklasse reduceres, så det svarer til de forventede gennemsnitlige udgifter til en plads i en klasse med 7 elever.
2. Taksten for en plads på Djurslandsskolen reduceres, så det svarer til de forventede gennemsnitlige udgifter til en plads i et team med mellem 4,5 og 5 elever.
3. Modellen for tillægstaksterne på Djurslandsskolen justeres, så tillægstaksterne lægges ind i en samlet takst for en plads på Djurslandsskolen.
4. Midlerne fra takstreduktion investeres i almenundervisningsområdet med henblik på at etablere tættere tilknytning til det almene undervisningsmiljø for elever med specialpædagogiske støttebehov.

Hensyn

Opdraget fra §17, stk. 4-udvalgets arbejde var, at justeringer i betalingsstrukturer skal være mere gennemsigtige, enkle, retfærdige og være med til at sikre lige muligheder for at skabe gode undervisningsmiljøer for alle børn. Dette er omsat til tre hensyn, som har været gennemgående for analysen af takst- og service-niveau.

Gennemsigtighed: Det skal være enkelt, forståeligt og let kommunikerbar, hvordan ressourcerne fordeles mellem skolerne, og hvilke betalingsstrukturer der er indlagt mellem skoletilbud.

Retfærdighed: Ressourcerne skal fordeles hensigtsmæssigt i forhold til at sikre lige muligheder på tværs af skolerne for at skabe gode undervisningsmiljøer for alle børn i kommunen.

Deltagelsesmuligheder: Ressourcefordelingen og betalingsstrukturer skal give incitament til at fremme elevernes trivsel, udvikling og øge deltagelsesmuligheder i det almene skolemiljø. Det skal stemme overens med vores *Politik for tidlig indsats og inklusion* og børnesynet heri.

Vision i Politik for tidlig indsats og inklusion

Alle børn oplever, at de har mulighed for at være aktive og ligeværdige deltagere i fællesskaber i skole og dagtilbud, hvor de bliver set, lærer, trives, deltager - og tør livet.

Fagprofessionelle, forældre og andre betydningsfulde voksne for barnet har en forpligtelse til at samarbejde om en tidlig indsats for at sikre barnets trivsel og udvikling

Med Norddjurs Kommunes børne- og ungepolitik *Fællesskaber for alle - Politik for tidlig indsats og inklusion*, er der sat en tydelig retning med barnets trivsel og udvikling i centrum. Der er en fælles ambition om tidlig og rettidig indsats samt inklusion i meningsfulde fællesskaber, hvilket også skal skinne igennem i arbejdet med takst- og serviceniveauet på specialundervisningsområdet.

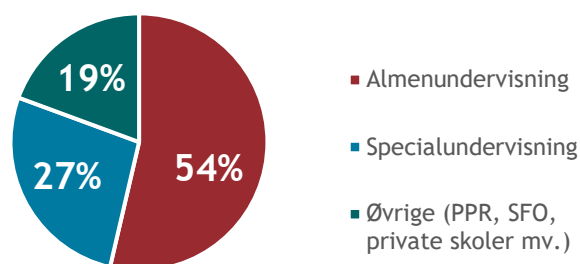
Baggrund

Stigende udgifter til specialundervisning

Opgørelser fra VIVE (se figurer i bilag 1) viser, at Norddjurs Kommune har et relativt højt udgiftsniveauet til det samlede skoleområde (figur 6.12). En stor del af det høje udgiftsniveau tilskrives høje udgifter til specialundervisningsområdet, som har været stigende igennem de seneste år (figur 6.13). Til sammenligning ligger udgiftsniveauet til almenområdet i Norddjurs Kommune lavere end sammenlignelige kommuner¹, regionen og gennemsnittet på landsplan (figur 6.35). Det skal dog bemærkes, at til og med 2023 har segregeret specialundervisning (specialklasser) i Norddjurs Kommune været konteret samme sted som specialskoler, hvilket adskiller sig fra hovedparten af de øvrige kommuners praksis, hvor udgiften til specialklasser konteres under almenundervisningen. Fra 2024 følges denne praksis også i Norddjurs Kommune, hvilket giver det store fald i budget 2024 i figur 6.13. Forskelle i konteringspraksis reducerer sammenligningsgrundlaget med andre kommuner, men viser fortsat en tendens med et markant stigende udgiftsniveau til segregeret specialundervisning i Norddjurs Kommune.

I Norddjurs Kommune er den samlede budgetramme på skoleområdet i 2024 på 376,1 mio. kr. er 54% budgetteret til almenundervisningen, mens 27% er budgetteret til specialundervisningsområdet.

Fordeling af samlet budgetramme

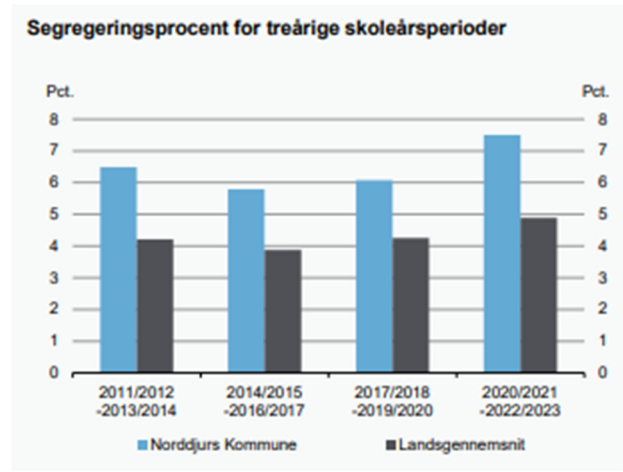
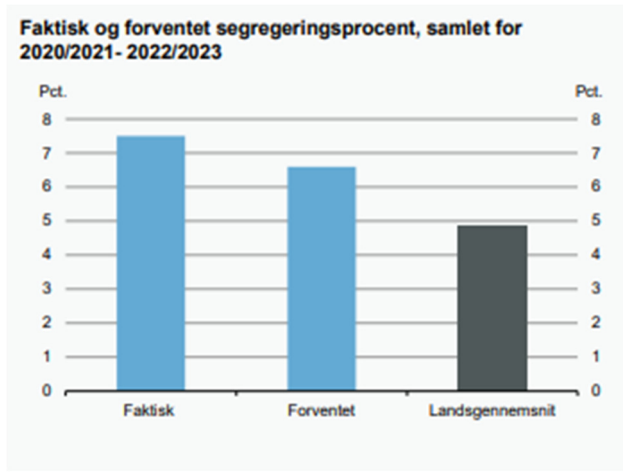

Stigende segregering til specialundervisning

Hertil opleves i Norddjurs Kommune en høj og fortsat stigende andel af elever, som modtager undervisning i et segregeret specialundervisningstilbud, altså undervisning i enten specialklasser eller specialskole. I nedenstående figurer fremgår det, at den faktiske segregering ligger på 7,5% i de sidste to skoleår. Det er 0,9 procentpoint højere, end man kunne forvente på baggrund af kommunens rammevilkår. Hertil fremgår det, at segregeringsprocenten har været stigende siden skoleåret 2014/15. Alene i de sidste tre skoleårsperioder er segregeringsgraden steget fra 6,9% i skoleåret 2020/2021 til 8,0% i skoleåret 2022/2023².

¹ Sammenligningskommunerne er: Esbjerg, Vordingborg, Næstved, Lolland, Kerteminde, Struer, Odsherred, Slagelse og Guldborgsund.

² Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed, 2023. Andel elever i segregeret specialundervisning. [Bilag 2 Kommunespecifikke nøgletal \(benchmark.dk\)](#)

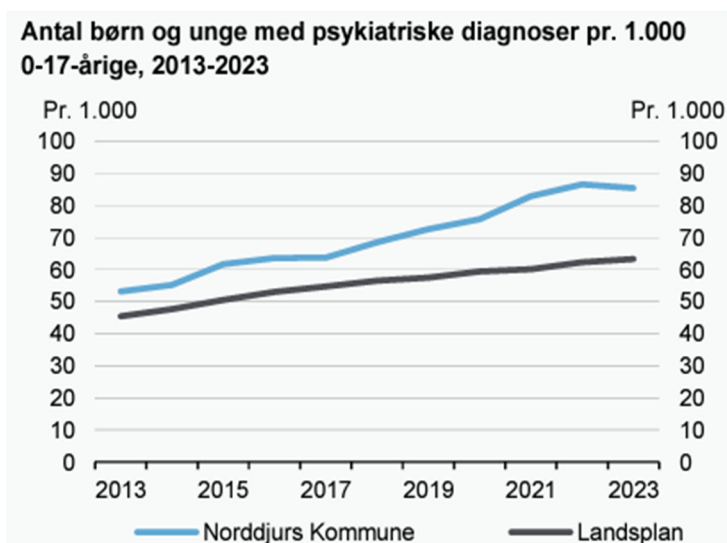

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed, 2023

Den samme tendens til, at antallet af elever, der visiteres til specialundervisning, er stigende, ses også i vores egne opgørelser. I 2024 er der samlet set indskrevet 37% flere elever i specialklasser og 26% flere elever på Djurslandsskolen i forhold til niveauet i 2020. I samme periode er det samlede befolkningstal for 6-16 årige i Norddjurs Kommune faldet med 5%. Dette vidner om en markant stigning i visitering til specialundervisningstilbud blandt eleverne i Norddjurs Kommune.

Mere komplekst diagnosebillede

Stigningen i antallet af elever med specialpædagogiske behov skal også ses i sammenhæng med den udvikling, der er sket i diagnosebillede blandt børn og unge de sidste 10 år. I figuren nedenfor fremgår det, at antallet af børn og unge under 17 år med en diagnose er steget markant de sidste år, og at stigningen er større end på landsplan.³

Grafen viser antallet af børn og unge med psykiatriske diagnoser i Norddjurs Kommune og på landsplan i perioden 2013-2023 opgjort pr. 1. januar i året. Der vises antallet i forhold til 1.000 0-17 årige i kommunen. Der er tale om børn og unge, der har fået registreret psykiatriske diagnoser på enten psykiatrisk eller somatisk sygehus inden for 10 forudgående år.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed

³ Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed 'Psykiatriske diagnoser og kontakter blandt børn og unge i 2012-2023': <https://benchmark.dk/analyser/aeldre-og-sundhed/psykiatriske-diagnoser-og-kontakter-blandt-boern-og-unge-i-2012-2022>

Hertil er kompleksiteten i elevgruppen også steget. Af nedenstående tabel ses udviklingen af børn og unge med udvalgte diagnoser fra 2013-2023 på landsplan. For langt de fleste af diagnoserne er der sket en stor procentvis stigning. For eksempel er antallet af børn og unge med autismespektrumforstyrrelser mere end fordoblet, mens antallet af børn og unge med ADHD er steget cirka 84% i perioden. Ligeledes fremgår det nederst, at flere og flere børn og unge bliver diagnosticeret med mere end en diagnose.

Antal og procentvis ændring af børn og unge med psykiatriske diagnoser pr. 1.000 0-17-årige fordelt på udvalgte diagnoser, 2013 og 2023

	2013	2023	Ændring 2013-2023
	Pr. 1.000	Pr. 1.000	Pct.
ADHD inkl. ADD	12,8	23,6	83,8
Autismespektrumforstyrrelser	9,4	20,5	117,0
Belastning- og tilpasningsreaktioner (stress)	7,5	12,0	60,8
Specifikke udviklingsforstyrrelser	7,3	10,0	36,4
Angst og OCD	4,9	8,2	67,6
Øvrige diagnoser	6,4	6,3	-0,4
Tics/Tourettes	2,9	4,9	69,0
Mental retardering	4,8	4,4	-9,7
Spiseforstyrrelse	2,9	3,6	25,4
Tilknytningsforstyrrelser	2,3	2,6	15,0
Depression	2,0	2,5	21,8
Adfærdforstyrrelser	1,6	1,7	5,2
Psykoser/psykotiske lidelser	0,8	1,3	63,4
<i>Børn og unge med flere diagnoser</i>	<i>14,4</i>	<i>25,2</i>	<i>75,7</i>

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed. Antallet af børn og unge mellem 0-17 år med psykiatriske diagnoser, der pr. 1. januar i året har fået registreret psykiatriske diagnoser på enten psykiatrisk eller somatisk sygehus inden for 10 forudgående år. Den enkelte person kan være registreret med flere forskellige diagnoser inden for de 10 år, og vil i så fald optræde flere gange i tabellen.

Fremtiden for børn og unge efter specialundervisning

Undersøgelser indikerer, at elevernes muligheder efter folkeskolen ikke nødvendigvis forbedres ved segregeret specialundervisning. Andelen af unge uden uddannelse og beskæftigelse er større hos unge, der tidligere har modtaget segregeret specialundervisning⁴. Ligeledes viser opgørelser også, at en markant højere andel af elever, der har gået i specialklasse eller specialscole er på offentlig forsørgelse 10 år efter 9. klasse sammenlignet med elever fra almenklasserne.⁵ Det er forventeligt, at en større andel af elever i specialtilbud er uden for arbejdsmarkedet, men opgørelserne indikerer dog stadigvæk, at folkeskolen, ikke blot i Norddjurs Kommune men også på landsplan, står over for en udfordring, hvor der anvendes flere ressourcer på specialundervisningsområdet, mens eleverne ikke nødvendigvis rustes bedre til fremtiden. Dette giver anledning til at være nysgerrig på, om nogle af ressourcerne vil blive brugt bedre ved at investere i almenområdet, med henblik på at lykkes bedre med at forebygge udvikling af behov for segregeret specialundervisning.

⁴ Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed: Unge uden uddannelse og beskæftigelse, 2021 <https://benchmark.dk/Media/638073121623991970/Bilag%201%20-%205%c3%a5dan%20placrerer%20din%20kom-mune%20sig.pdf>

⁵ Momentum: Hvert andet barn i specialtilbud får offentlig forsørgelse 10 år efter 9. klasse, 2023 [Hvert andet barn i specialtilbud får offentlig forsørgelse 10 år efter 9. klasse](#)

Rammer og mål for specialundervisning i Norddjurs Kommune

Hvad dækker specialundervisning over?

Specialundervisning kan både gives i en almindelig klasse, i en specialklasse og på en specialskole. Det kaldes specialundervisning, når en elev modtager specialundervisning i en almen klasse i mindst 9 klokketimer ugentligt. Inklusionsindsatser, inkluderende tilbud mv. som indebærer støtte i almindelige klasser i mindre end 9 timer om ugen, betegnes ikke som specialundervisning⁶.

Derudover kan specialundervisning også gives som segregerede undervisningstilbud i en specialklasse eller på en specialskole. En specialklasse er ofte en mindre gruppe af elever med særlige behov, som undervises sammen på en almindelig folkeskole. En specialskole er derimod en særskilt skole indrettet til undervisning af elever med særlige behov.

I Norddjurs Kommune er der kun takstberegning ved specialundervisning i segregerede tilbud i specialklasser og specialskole.

Elever der modtager specialundervisning, skal som udgangspunkt modtage samme undervisning, som kræves i folkeskoleloven.

Specialundervisning i Folkeskoleloven

Af bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning tydeliggøres en målsætning om, at støtte til elever fortrinsvis bør organiseres inden for rammerne af almenskolen. Børn med særlige behov skal så vidt muligt ikke udskilles til særlige undervisningstilbud, men undervises sammen med deres kammerater i den almene undervisning - med den nødvendige støtte og hjælpemidler⁷.

Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

§ 8. Den specialpædagogiske bistand gives fortrinsvis som støtte i den almindelige klasse.

Stk. 2. Ved vurdering af, om eleven skal have støtte i den almindelige klasse, jf. stk. 1, skal der lægges vægt på, om eleven kan have udbytte af undervisningen og kan deltage aktivt i det sociale fællesskab i den almindelige klasse.

Stk. 3. Hensvisning til specialklasse eller specialskole forudsætter, at det vil være mest hensigtsmæssigt at undervise eleven i kortere eller længere tid i specialklasse eller specialskole

Hertil er der en national dagsorden om, at skolerne skal blive bedre til at imødekomme og understøtte flere af elevernes forskellige behov, så færre elever har behov for et specialundervisningstilbud. Dette er blandt andet en opmærksomhed i den fremtidige udvikling af folkeskolen, som regeringen har fremlagt i deres kvalitetsprogram for folkeskolen i efteråret 2023⁸.

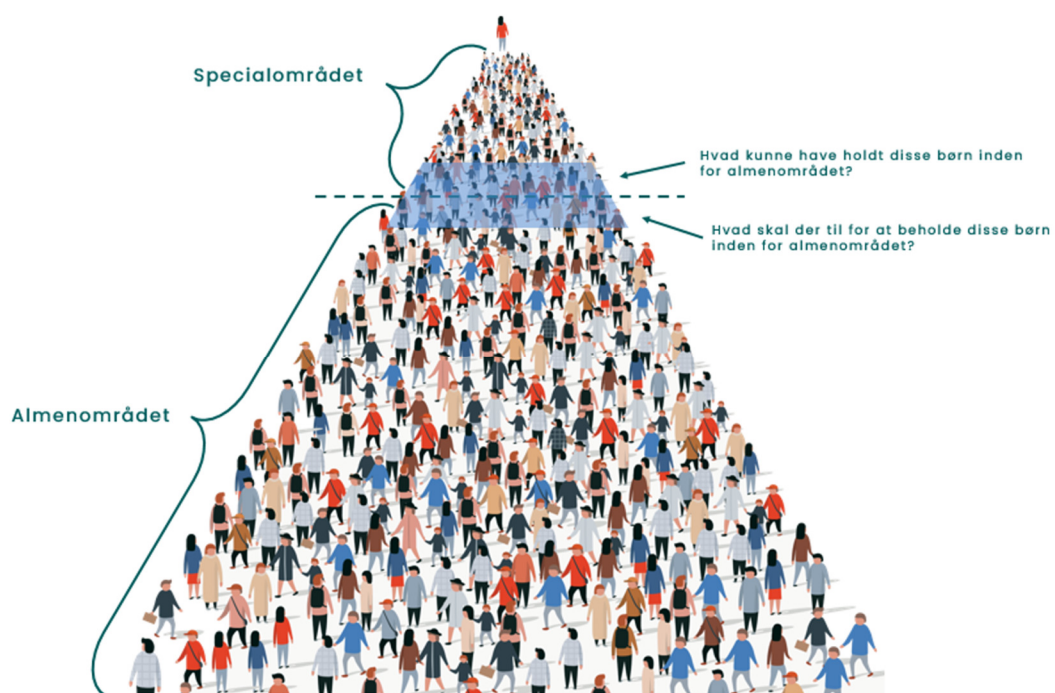
⁶ Jf. Folkeskolelovens §3, stk. 2 og §16, stk. 4.

⁷ Børne- og Undervisningsministeriet; Regler om inklusion, november 2023. <https://www.uvm.dk/folkeskolen/laering-og-laeringsmiljoe/inklusion/regler-om-inklusion>

⁸ Kvalitetsprogram for folkeskolen <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf23/okt/231011-forberedt-pa%CC%8A-fremtiden-2-web.pdf>

Elevgruppen

Opdraget fra §17, stk. 4-udvalgets arbejde var, at i drøftelser om ændringer i takst- og serviceniveauet, er det med målet om, at eleverne som befinder sig i området mellem almen- og specialundervisningsområdet (illustreret med den blå firkant), i højere grad skal kunne trives i almenområdet. Det langsigtede mål er dermed at forskyde den stiplede linje opad, så almenområdet bliver større og stærkere. Både for de elever, som er lige under den stiplede linje, som skal have et godt tilbud i almenområdet, der gør at de ikke udvikler behov for specialundervisning, men også for de elever, som er længere nede, der skal have et godt tilbud. Der vil fortsat være elever oven over den blå firkant, som vurderes ikke at kunne få udbytte af undervisningen i almenområdet eller deltage aktivt i det sociale fællesskab, hvor et segregeret specialundervisnings-tilbud er det bedste tilbud for eleven.

Melleformer

I både forskning og i andre kommuner, har der været fokus på, hvordan man i højere grad kan lykkes med, at flere elevers specialpædagogiske behov tilgodeses inden for almenskolens rammer. Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd, VIVE, har i den forbindelse lavet et stort projekt, hvor de har undersøgt og kortlagt erfaringer med forskellige måder, hvorpå skoler landet over de seneste år har arbejdet med at kombinere almen- og specialundervisning i grundskolen, også kaldt melleformer. Undersøgelsen tager udgangspunkt i to hovedtyper af melleformer, som er udbredt blandt kommuner og skoler⁹:

1. Undervisning med nogle timer i almenklasse og nogle timer i særlig gruppedannelse/hold/segregeret tilbud.
2. Undervisning i almenklasse, hvor støttemuligheder tilpasses elever med særlige behov inden for almenklassens rammer, idet der tilføres specialpædagogiske kompetencer samt eventuelle øvrige ressourcer.

⁹ Kortlægning af melleformer. Litteratur- og praksiskortlægning af kombinationer af special- og almenundervisning. Vive, 2022: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/kortlaegning-af-melleformer-2z1k1nxj/>

I projektet beskrives en række virkningsfulde indsatser¹⁰ på tværs af de to typer mellemformer. Det drejer sig om indsatser, hvor der indgår både elementer, der traditionelt forbindes med specialundervisning og elementer fra almenundervisning. Det har gavnlige effekter,....:

- når fagprofessionelle har særlige kompetencer i forhold til eleverne støttebehov
- når der er mere lærerstøtte til elever med særlige behov, end der er i det almene undervisningsmiljø
- når elever med og uden støtte behov undervises i samme miljø.

Yderligere viser litteraturen, at der er virkningsfulde indsatser ift. at de organisatoriske rammer om undervisningen kan udnyttes med henblik på at sikre, at undervisningen fleksibelt tilpasses og målrettes elevernes behov, herunder:

- når lærere fra almenområdet og med specialpædagogiske kompetencer deler undervisningen
- når der er færre elever i læringsmiljøet, end der normalt er i almenundervisning
- når indsatserne for eleverne løbende vurderes og tilpasses.

Der er dog også nogle opmærksomhedspunkter:

- Samarbejde om mellemformer kræver bred opbakning fra personalet og et fælles værdigrundlag
- Der kan være behov for faglig opkvalificering af det fagprofessionelle personale
- Det er ressourcekrævende at forberede, planlægge og koordinere undervisningen, og der skal afsættes tilstrækkeligt tid til dette
- Særlige grupper af elever kan blive for store eller have så sammensatte behov, at de ikke kan fungere som det mindre og roligere alternativ til almenklassen, de var tiltænkt. Det kan blive for vanskeligt at imødekomme de forskellige særlige undervisningsmæssige behov på samme tid
- Man skal være opmærksom på, at spejlingen i ligestillede udviskes, da der er en risiko for, at elever der modtager undervisning i en mellemform kan blive betragtet som afvigende og anderledes og identificere sig selv som anderledes end de øvrige elever. Det kan have en negativ påvirkning på elevens selvbillede.

Hertil har kommuner, som hver har arbejdet med de to typer af mellemformer en række gode råd og opmærksomhedspunkter, som der kan læses mere om i casestudiet¹¹.

I forlængelse af kortlægningen af mellemformer, har VIVE også lavet en række undersøgelser af inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand. En af analyserne viser følgende resultater for 6. og 9. klassestrin¹²:

- Elever der tilbageføres fra segregeret specialundervisning til almenundervisning, har større sandsynlighed for at deltage i 9. klasse prøver end elever i segregeret specialundervisning. Dette kan skyldes en række forhold, herunder et reelt fagligt løft af at komme i almenskolen, faglige forventninger, udbud af fagrække eller forskellig testpraksis i almenskolen og i specialtilbud.

¹⁰ Virkningsfulde defineres som: En indsats, der består af en eller flere handlinger, udløser mekanismer med en bestemt positiv virkning i en given kontekst. Eksempelvis kan en indsats, hvor en lærer observerer og giver feedback til en kollega (handling) medføre, at kollegaen opnår ny viden og motivation samt ændrer praksis (mekanismer). Praksisændringen har en virkning i relation til den pædagogiske praksis og eleverne.

¹¹ Mellemformer - en kombination af almen- og specialundervisning. Casestudier af mellemformer på to skoler. S. 16 og 26. Vive, 2022: <https://www.vive.dk/media/pure/ov9kj5xn/6632605> s.

¹² Støtte, støttebehov og elevresultater. Delrapport 1. Inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand, 2022. <https://www.vive.dk/da/udgivelser/stoette-stoettebehov-og-elevresultater-0xgnjnvk/>

- Elever med særlige behov, der undervises i en almen klasse, består i højere grad folkeskolens afgangseksamen og har større sandsynlighed for at gennemføre deres ungdomsuddannelse end elever, der undervises i segregerede specialtilbud. Det kan dog ikke konkluderes, at en generel udvidelse af almenundervisningen til elever med særlige behov vil opnå disse resultater.
- Undervisning i almenundervisningen ser ikke ud til at have en negativ betydning for elevernes trivsel, skoleskift eller fravær.

Opsummering af forskning i mellemformer

Forskning peger på, at der kan være et potentiale i at kombinere special- og almenundervisning, både for at flere elever med specialpædagogiske behov kan få tilgodeset deres undervisningsmæssige behov inden for almenskolen rammer, men også i forebyggelsen af behov for specialundervisning. Fællesnævneren ser ud til at være samarbejde mellem fagprofessionelle med kompetencer inden for henholdsvis almen- og specialundervisning samt et øget antal voksne. Denne viden drages med ind i analysen i forhold til organisering af specialundervisning med henblik på at indfri den lovgivningsmæssige målsætning om, at støtte som udgangspunkt gives inden for rammerne af almenskolen

Hvordan ser takst- og serviceniveauet ud i dag?

Betalingsstruktur og takstniveau

I det følgende beskrives betalingsstrukturerne på specialundervisningsområdet i Norddjurs Kommune, herunder hvordan der betales for specialundervisningstilbud, hvilke elever har skolen betalingsansvar for, og hvor meget skal der betales.

Takstmodel

I Norddjurs Kommune blev det i 2022 besluttet, at betaling for specialundervisning betales delvist decentralt og centralt. Skolernes betaling sker gennem en grundtakstmodel, hvor skolerne betaler den samme takst for et specialundervisningstilbud, uanset om eleven visiteres til specialklasse eller specialskole (Djurslandsskolen). Forskellen mellem skolernes grundtakstbetaling og den faktiske takst til specialtilbuddet dækkes af et centralt budget. En generel fordel ved, at en del af betalingen ligger decentralt er, at skolerne har et økonomisk incitament til at overveje, om eleven kan hjælpes med en billigere inklusionsindsats. Dog er det kun grundtaksten, der betales decentralt af skolerne for at gøre skolernes økonomi mindre sårbar over for visitering til dyrere tilbud.

Opdraget fra §17, stk. 4-udvalgets anbefaling er ikke at ændre takstmodellen, men justering af niveauet af taksten, der betales.

Betalingsansvar

Skolerne betaler for specialundervisningstilbud for elever i 0.-9. klasse med bopæl i skolens distrikt - det vil sige også for elever på friskoler, som er bosat i skolens distrikt. Hvis eleven visiteres fra en skole i et andet distrikt, end eleven tilhører, er det som udgangspunkt den visiterende skole, der betaler for et specialundervisningstilbud.

Betalingsansvaret følger altså som udgangspunkt samme elevgrundlag som fordelingen af midlerne til specialundervisningsområdet. Så når midlerne fordeles efter elevtal i skoledistriktet, har skolerne også betalingsansvar for eleverne i skoledistriktet. Specialtilbud til elever i 10. klasse betales dog fra det centrale budget.

Takstniveau

Skolen betaler i 2024 en grundtakst på 194.000 kr., hvilket svarer til taksten for et specialklassetilbud i 0.-3. klasse. Specialklassetilbud i 4.-10. klasse samt undervisningstilbud på Djurslandsskolen er forbundet med en udgift for den centrale konto i forvaltningen. Nedenfor fremgår de nuværende takster for specialundervisningstilbud i 2024.

Tabel 1: Grundtakster specialklasser 2024 pr. år

	0.-3. klasse	4.-6. klasse	7.-9. klasse
Samlet takst	194.000 kr.	231.000 kr.	245.000 kr.
Decentral betaling	194.000 kr.	194.000 kr.	194.000 kr.
Central betaling	0 kr.	37.000 kr.	51.000 kr.

Tabel 2: Grundtakst Djurslandsskolen 2024 pr. år

	0.-9. klasse
Samlet takst	325.000 kr.
Decentral betaling	194.000 kr.
Central betaling	131.000 kr.

På Djurslandsskolen kan elever indskrives med reduceret eller forhøjet takst ved vurdering af mindre eller øget behov for støtte og sikkerhed end indeholdt i grundtaksten. Skolerne betaler fortsat grundtaksten på 194.000 kr. Den centrale pulje dækker således den resterende udgift, herunder evt. tillægstakst.

Tabel 3: Tillægstakster for skoledelen på specialskole.

	Reduceret takst 75%	Tillægstakst 25%	Tillægstakst 50%	Tillægstakst 75%	Tillægstakst 100%
Samlet takst	243.000 kr.	406.000 kr.	487.000 kr.	568.000 kr.	649.000 kr.
Decentral betaling	194.000 kr.	194.000 kr.	194.000 kr.	194.000 kr.	194.000 kr.
Central betaling	50.000 kr.	212.000 kr.	293.000 kr.	374.000 kr.	455.000 kr.

Note: Tillægstaksten angiver den samlede takst for undervisningstilbuddet. Der kan ikke slutes direkte fra tabel 2 til tabel 3 grundet afrundede tal.

Hvad er indeholdt i taksterne?

I taksterne for specialundervisningstilbud indgår kun variable udgifter, som har direkte tilknytning til undervisningen, herunder løn, materiale og aktiviteter. Skolernes faste udgifter til ledelse, administration,

bygningsvedligeholdelse mv. tildeles særskilt gennem et fast budget. De nuværende takster stammer i sit udgangspunkt tilbage til 2010, og er sidenhen blevet fremskrevet og justeret ved ændring i timetal.

Udover de interne takster for specialundervisning til elever med bopæl i Norddjurs Kommune, er der også en mellemkommunal takst, som andre kommuner betaler for køb af pladser i specialklasser og på Djurslandsskolen. De indeholder både faste og variable udgifter, værdi af bygninger, biler, tjenestemandspensioner mv., altså udgifter som ikke indregnes i de interne takster. Analysen af taksterne tager højde for de afledte effekter på den mellemkommunale takst og dermed Norddjurs Kommunes indtægter.

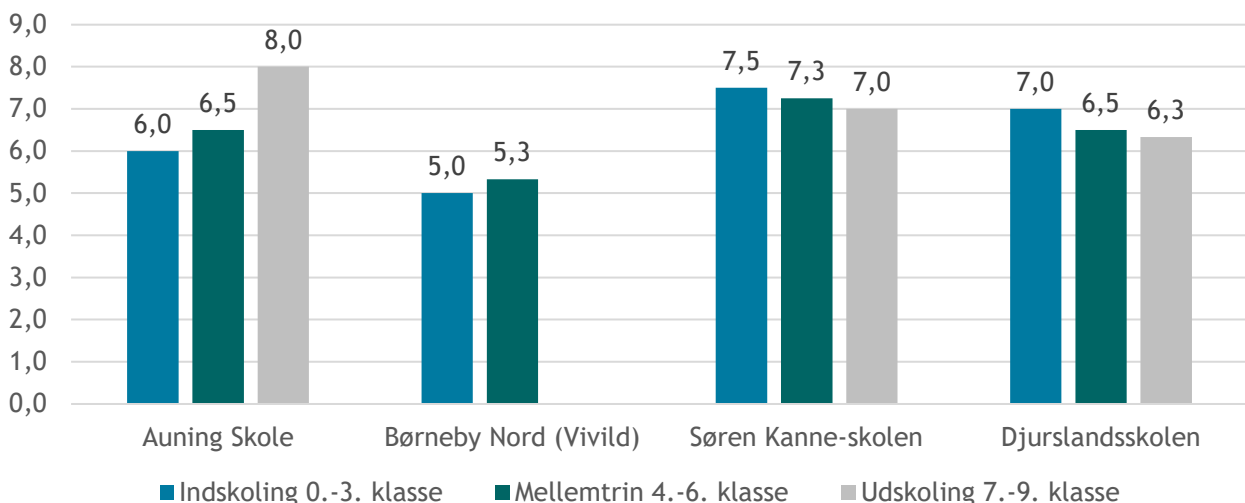
Serviceniveau

I det følgende gennemgås en række nedslag i det nuværende serviceniveau på specialundervisningsområdet med fokus på data om klassekvotient, personalenormering og -sammensætning.

Klassekvotient

Af figur 4 fremgår det gennemsnitlige antal elever pr. klasse fordelt på hhv. indskoling, mellemtrin og udskoling. Der skal gøres opmærksom på, at dette er et øjebliksbillede pr. oktober 2023, og det kan rykke sig, særligt for de mindre specialklasseenheder, når der indskrives en elev mere i en klasse. Dog giver det et indtryk af niveauet på hver af skolerne. På Djurslandsskolen er der klasser, hvor der går elever fra flere klassetrin, her er klasserne talt med på det klassetrin, hvor der er flest elever. Af figuren fremgår det, at skolerne har mellem 5 og 8 elever i specialklasserne. På Djurslandsskolen er der i gennemsnit 6-7 elever i grupperne.

Figur 4: Klassekvotient pr. oktober 2023

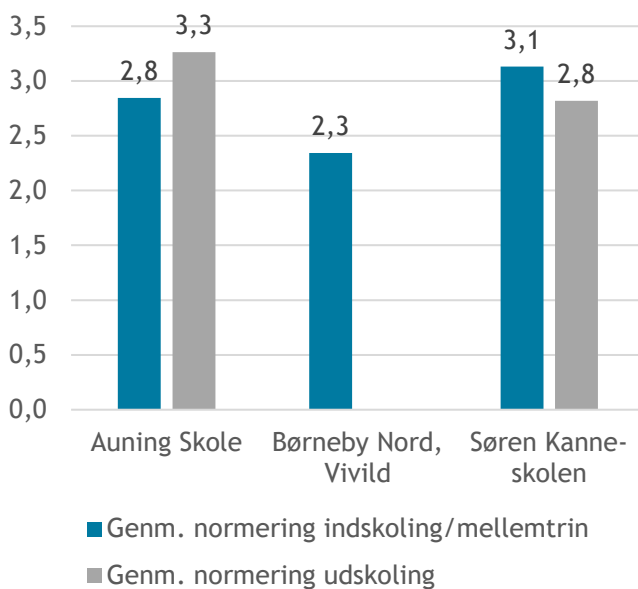
Personalenormering og -sammensætning

Af figur 5 og 6 fremgår antal elever pr. fuldtidsstilling (lærere, pædagoger og evt. pædagogiske assistenter og medhjælpere) i specialklasserne og på Djurslandsskolen. I specialklasserne er kun personale i skoledelen indregnet, mens opgørelsen for Djurslandsskolen indeholder personale for SFO-delen.

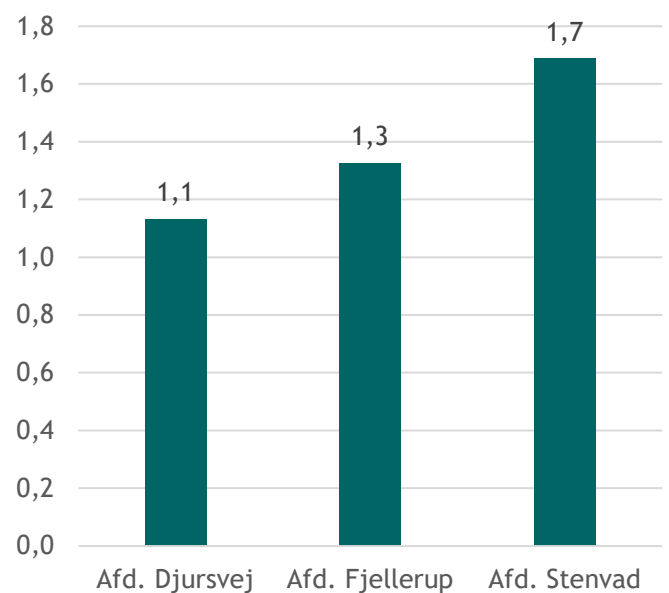
I specialklasserne er der cirka 3 elever pr. fuldtidsstilling på Søren Kanne-skolen og på Auning Skole, det svarer til cirka 2 voksne i en klasse med 6 elever. I specialklasserne på Langhøjskolen i Børneby Nord, er der

derimod tættere på 2 elever pr. fuldtidsstilling, hvilket svarer til cirka 3 voksne i en klasse med 6 elever. På Djurslandsskolen svinger normeringen fra 1,1 til 1,7 elev pr. personale afhængig af afdelingen på Djurslandsskolen. Elever på afd. Djursvej har cirka 1 elev pr. personale, mens elever på afd. Stenvad har knap 2 elever pr. personale, dette er både inklusiv SFO-personale og personale der udløses af tillægstakster.

Figur 5: Antal elever pr. fuldtidsstilling specialklasse

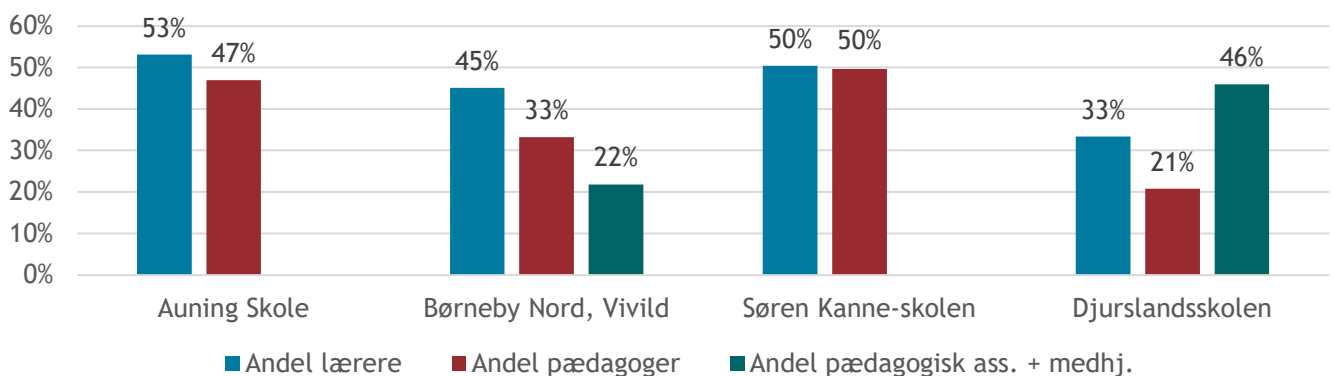
Figur 6: Antal elever pr. fuldtidsstilling Djurslandsskolen

Af figur 7 fremgår andelen af hhv. lærere, pædagoger og pædagogiske assistenter samt medhjælpere af den samlede personalestab i specialklasser og på Djurslandsskolen. I specialklasser er kun personale i skoledelen indregnet, mens der på Djurslandsskolen også er indregnet personale i SFO-delen.

I specialklasserne på Auning Skole og på Søren Kanne-skolen er cirka halvdelen lærere og den anden halvdel pædagoger. På Søren Kanne-skolen er der indsat en ekstra pædagog i udskoling i en indsats mod skolemodstand. I Børneby Nord udgøres en del af det pædagogiske personale af pædagogiske assistenter og medhjælpere. På Djurslandsskolen udgøres cirka halvdelen af personalet af pædagogiske assistenter og medhjælpere, mens en tredjedel udgøres af lærere. På Djurslandsskolen udløser tillægstakster pædagogmedhjælpere, hvilket forklarer den høje andel.

Figur 7: Personalesammensætning specialklasser og Djurslandsskolen

Struktur og organisering af specialundervisning

Kommunens specialklasser er placeret som separate afdelinger på fire almene folkeskoler med en afdelingsleder for hver specialklasseenhed. Hertil udgør Djurslandsskolen kommunens eneste specialskole, som fordeler sig på tre matrikler.

I dag er specialundervisningstilbud i Norddjurs Kommune defineret og opdelt på den måde, at:

- Specialklasser placeret på kommunens folkeskoler henvender sig til elever med specifikke og/eller generelle indlæringsvanskeligheder.
- Djurslandsskolen henvender sig til elever med vidtgående og vedvarende specialundervisningsbehov. Det er elever, som har specifikke og social kognitive vanskeligheder, eller elever med generelle- og udviklingsvanskeligheder.

Specifikke indlæringsvanskeligheder henviser til et normalt intellektuelt funktionsniveau.

Generelle indlæringsvanskeligheder henviser til et lavt intellektuelt funktionsniveau. Fælles for de to målgrupper er, at eleverne kan have adfærd, kontakt- og trivselsvanskeligheder i middel/svær grad evt. med ledsagende socioemotionelle udfordringer.

Nedenfor ses opdelingerne af målgrupperne for de forskellige skoler i Norddjurs Kommune.

Skole	Målgruppe
Specialklasser	
Auning Skole	Elever med generelle indlæringsvanskeligheder (0.-6. klasse) Elever med specifikke og generelle indlæringsvanskeligheder (7.-9. klasse)
Børneby Nord, Langhøjsskolen	Elever med specifikke indlæringsvanskeligheder (0.-6. klasse)
Søren Kanne-skolen	Afd. Vestre: Elever med specifikke og generelle indlæringsvanskeligheder (0.-6. klasse) Afd. Søndre: Elever med specifikke og generelle indlæringsvanskeligheder (7.-9. klasse)
Specialskole	
Djurslandsskolen	Afd. Fjellerup: Vidtgående og vedvarende specialundervisningsbehov. Elever med specifikke vanskeligheder og massive behov for støtte til at indgå i sociale relationer. Djursvej: Vidtgående og vedvarende specialundervisningsbehov. Meget lavt generelt funktionsniveau. Bl.a. kontaktforstyrrelser, svære opmærksomhedsvanskeligheder og evt. med ledsagende socioemotionelle udfordringer. Afd. Stenvad: Vidtgående og vedvarende specialundervisningsbehov. Elever med specifikke vanskeligheder og massive behov for støtte til at indgå i sociale relationer.

Analyse: Service- og takstniveau samt organisering

På baggrund af:

- Et højt udgiftsniveau til specialundervisning
- Et ønske om et mere gennemslagskraftigt takstniveau, der afspejler serviceniveauet
- Mål og rammer i lovgivningen om specialundervisning som udgangspunkt gives inden for almen skolen
- Lokale og nationale ambitioner om færre i segregeret specialundervisning
- Forskning der peger på gode virkninger af at kombinere special- og almenundervisning

.. har forvaltningen opstillet en **målsætning** for specialundervisningsindsatsen i Norddjurs Kommune: *Stigningen i segregering skal bremses, og færre elever skal fremover modtage undervisning i et segregeret specialundervisningstilbud.*

For at indfri denne målsætning har forvaltningen opstillet en række **parametre** for, hvad en god specialundervisningsindsats i Norddjurs Kommune bør indebære:

- Segregering i kortest mulig tid
- Mindst mulig indgribende indsats for barnet
- Støtten til elever med særlige behov tættest mulig på almenområdet
- Flere specialpædagogiske kompetencer i almen regi
- Læringsmiljøer hvor barnet lærer, trives, ses, deltager- og tør livet

Med dette udgangspunkt sammenholdes takst- og serviceniveau i først specialklasser og herefter på Djurslandsskolen. Derefter præsenteres andre måder at organisere og strukturere specialundervisningstilbud i specialklasser.

Takst- og serviceniveau specialklasser på folkeskoler

Miljøer fremfor målgrupper

På skolerne oplever man en mere kompleks elevgruppe, som visiteres til specialundervisning. Der arbejdes i højere grad med sammensætning af det rette miljø omkring det enkelte barn fremfor placering i en bestemt målgruppe. Det kræver dog en vis volumen af specialklasseenhederne på skolen, for at skolen har fleksibilitet til at indrette læringsmiljøer, der tager højde for de enkelte elevers muligheder fremfor diagnoser. Desuden understøtter visitationsproceduren i Norddjurs Kommune, at der i visitationen til specialundervisning er fokus på miljøer fremfor diagnoser eller konkrete målgrupper. Samtidig vægtes elevernes spejling i almenområdet, når en visitation til segregeret tilbud vurderes.

Service- og takstniveau

Det er vurderingen fra aftaleholderne og forvaltningen, at der skal 1 lærer og 1 pædagog til en specialklasse for at sikre et godt læringsmiljø omkring eleverne. Herfra er antallet af elever i klasserne inddraget som en faktor for, hvad det koster for skolerne at drive en specialklasse og dermed størrelsen på taksten.

I den nye takstberegning er der taget højde for de nuværende gennemsnitlige lærer- og pædagoglønninger i Norddjurs Kommune, lærernes og pædagogernes undervisningstimetal, undervisningstimetalet for elever i indskoling, mellemtrin og udskoling, at al understøttende undervisning omlægges til to voksne i

undervisningen¹³ samt afledte driftsudgifter til materialer og aktiviteter i direkte tilknytning til undervisningen, uddannelse og vikarudgifter. Indregning af disse forudsætninger vurderes at give et mere retvisende billede af udgiften til et undervisningstilbud i en specialklasse på de almene folkeskoler i Norddjurs Kommune.

I nedenstående tabel 8 fremgår en sammenligning af takster ved forskellige elevtal i klasserne. Taksten for 0.-3. klasse angiver grundtaksten for skolerne, den resterende udgift ved undervisningstilbud til 4.-6. klasse og 7.-9. klasse betales centralt.

Tabel 8: Sammenligning af takster for specialklasser ved forskellige elevtal i klasserne

Klassetrin	Takst pr. elev pr. år		
	0.-3. kl. (grundtaksten)	4.-6. kl.	7.-9. kl.
6 elever i klassen	169.000	209.000	225.000
7 elever i klassen	145.000	179.000	193.000
8 elever i klassen	127.000	157.000	169.000
9 elever i klassen	113.000	139.000	150.000
<i>Nuværende takst*</i>	<i>194.000</i>	<i>231.000</i>	<i>245.000</i>

Anm.: Beregnet efter kalenderdage/indskrivningsdage. I 2024 er der 366 dage i året.

* Fremskrevet til 2024 p/l

I tabel 9 nedenfor fremgår det samlede økonomiske potentiale for alle skolerne ved justering af taksterne efter de pågældende serviceniveauer. Det økonomiske potentiale er beregnet ud fra forskellen mellem, hvad der samlet set er af takstudgifter i dag til de indskrevne elever, og hvad der vil være af takstudgifter ved en ny takst med samme antal indskrevne elever, som i dag. Ved reduktion af taksten vil der også være en reduktion på taksten, som andre kommuner betaler for elever indskrevet i specialklasser i Norddjurs Kommune. Denne mindre indtægt er derfor fratrukket det økonomiske potentiale. Beregningen fremgår af bilag 2.

¹³ Skolerne har mulighed for at afkorte undervisningstiden ved at konvertere den understøttende undervisning til flere voksne i undervisningen, jf. Folkeskolelovens § 16 e.

Tabel 9: Samlet økonomisk potentiale ved takstændring for forskellige elevtal i klasserne (mio. kr.)

Økonomisk potentiale	
Serviceniveau	Samlet alle elever
6 elever i klassen	3,8
7 elever i klassen	9,0
8 elever i klassen	12,9
9 elever i klassen	15,9

(- = merudgift/mindre indtægt; + = mindre udgift/merindtægt)

Anm.: Det økonomiske potentiale udgør summen af decentral og central besparelse.

Beregnet ud fra antal indskrevne Norddjurs elever og elever fra andre kommuner i skoleåret 2023/24 pr. februar 2024 på de enkelte klassetrin. Det er forudsat at eleverne er der hele året.

Det samlede økonomiske potentiale, hvis taksten fastsættes efter gennemsnitlig 6 elever i klasserne, hvor der er taget højde for en mindre indtægt for elever fra andre kommuner, vurderes at være ca. 3,8 mio. kr. Et serviceniveau på gennemsnitlig 6 elever i klassen ligger sig op ad det nuværende niveau i specialklasserne, og dette bekræfter dermed formodningen om, at specialklasserne kan drives for mindre end takstbetalingen i dag. Hvis taksten derimod fastsættes efter, at det gennemsnitlige serviceniveau sættes til 7 elever i klassen, vil det økonomiske potentiale mere end fordobles til ca. 9,0 mio. kr. Den store difference i det økonomiske potentiale mellem 6 og 7 elever i klassen skyldes, at der skal etableres færre klasser, når eleverne fordeles med gennemsnitlig 7 elever i klassen fremfor 6 elever i klassen, og dermed et øget økonomisk potentiale. Det er væsentligt at være opmærksom på, at det økonomiske potentiale er et øjebliksbillede af, hvordan det er muligt at optimere klassesammensætningerne i dag.

Det økonomiske potentiale angiver summen af midler, der frigives både fra skolernes betaling og den centrale konto ved en takstændring til et givet serviceniveau. Det direkte økonomiske potentiale for de enkelte skoler ved en takstændring med det nuværende elevtal i specialklasser fremgår af bilag 3. Af bilaget fremgår også det økonomiske potentiale for den centrale konto. Elevtallene forskyder sig løbende, og derfor kan det angivne økonomiske potentiale afvige fra den faktiske effekt ved implementering.

Takst- og serviceniveau specialskole, Djurslandsskolen

For at undersøge mulighederne for takstreduktion på Djurslandsskolen er der, ud fra de samme principper som for specialklasser, opsat en række serviceniveauer defineret ud fra det gennemsnitlige antal elever i klassen vel vidende, at der er mange forskellige målgrupper og behov på Djurslandsskolen. Djurslandsskolen er også i mindre grad organiseret med klasser og årgange som i almindelige folkeskoler. Djurslandsskolens elever og personale er i stedet inddelt i teams, og det vil være meget forskelligt, hvor store disse teams er afhængig af målgruppen. Af hensyn til at øge gennemsigtigheden i taksten tages der i analysen alligevel udgangspunkt i forskellige gennemsnitlige serviceniveauer til at beregne takstniveauer.

Den nuværende takst for en plads på Djurslandsskolen er den samme, uanset hvilket klasstrin eleven er indskrevet på. Dog skal undervisningstimetallet på Djurslandsskolen følge de samme krav til minimumstimetallet som øvrige undervisningstilbud i folkeskolen. Der vil derfor være højere timetal og dermed personaleressourcer til undervisning i mellemtrin og udskoling end i indskoling. For at øge gennemsigtigheden og gøre taksten så retvisende som muligt for udgiften er det gennemsnitlige minimumstimetal for klasstrinsintervallerne indarbejdet i taksten, således der angives en takst for indskoling, mellemtrin og udskoling.

Takstberegningen tager udgangspunkt i, at der på Djurslandsskolen skal være 1 lærer, 1 pædagog og 0,20 pædagogmedhjælper i hvert team. I den nye takstberegning er der taget højde for de nuværende gennemsnitlige lærer-, pædagog- og pædagogmedhjælperlønninger på Djurslandsskolen, lærernes og pædagogernes undervisningstimetal, undervisningstimetallet for elever i indskoling, mellemtrin og udskoling, at al understøttende undervisning omlægges til to voksne i undervisningen¹⁴ samt afledte driftsudgifter til materialer og aktiviteter i direkte tilknytning til undervisningen, uddannelse og vikarudgifter. Indregning af disse forudsætninger vurderes at give et mere retvisende billede af udgiften til et undervisningstilbud på Djurslandsskolen. Ressourcerne til at dække udgifter til undervisningen tildeles gennem det variable budget. Derudover har Djurslandsskolen også udgifter til specialister (ergoterapeuter, fysioterapeuter, tale/høre konsulenter, musikterapeuter, IT-vejledere og psykologer) samt hjælpemidler, ledelse, administration og bygningsdrift. Ressourcerne til at dække disse udgifter tildeles særskilt gennem et fast budget til Djurslandsskolen, og indgår ikke i taksten for en plads på Djurslandsskolen. I tabel 10 nedenfor fremgår den forventede ressourcefordeling til Djurslandsskolen i 2024.

Tabel 10: Tildeling til Djurslandsskolen budget 2024

	Variabelt budget*	Fast budget	I alt
Djurslandsskolen, skoledelen	55.615.000	5.988.000	61.603.000

Anm.: Forventet tildeling 2024 på grundlag af Norddjurs elever og elever fra andre kommuner.

¹⁴ Skolerne har mulighed for at afkorte undervisningstiden ved at konvertere den understøttende undervisning til flere voksne i undervisningen, jf. Folkeskolelovens § 16 e.

I nedenstående tabel 11 fremgår en sammenligning af takster ved forskellige elevtal i teamet.

Tabel 11: Sammenligning af takster pr. elev for specialskole ved forskellige elevtal i teamet

Klassetrin	Takst pr. elev pr. år		
	0.-3. kl.	4.-6. kl.	7.-9. kl.
3 elever i teamet	386.000	478.000	515.000
4 elever i teamet	289.000	358.000	386.000
4,5 elever i teamet	257.000	319.000	343.000
5 elever i teamet	232.000	287.000	309.000
6 elever i teamet	193.000	239.000	257.000
<i>Nuværende takst*</i> <i>Svarende til 4,25 elev i teamet</i>	<i>325.000</i>	<i>325.000</i>	<i>325.000</i>

Anm.: Beregnet efter kalenderdage/indskrivningsdage. I 2024 er der 366 dage i året.

* 2024 p/l (Grundtakst)

Den nuværende takst for en plads på Djurslandsskolen svarer cirka til et serviceniveau på gennemsnitlig 4,25 elever i teamet, hvis man lægger de samme forudsætninger ind som i den øvrige takstberegning. Det reelle serviceniveau afhænger dog af, hvordan Djurslandsskolen anvender ressourcerne mellem lærere, pædagoger, pædagogmedhjælpere og afledt elevrelateret driftsudgifter.

I tabel 12 fremgår det samlede økonomiske potentiale ved justering af taksterne efter de pågældende serviceniveauer (antal elever i teamet). Det økonomiske potentiale er beregnet ud fra forskellen mellem, hvad der samlet set er af takstudgifter i dag til de indskrevne elever på Djurslandsskolen, og hvad der vil være af takstudgifter ved en ny takst med samme antal indskrevne elever, som i dag. Ved reduktion af taksten vil der også være en reduktion på taksten, som andre kommuner betaler for elever indskrevet på Djurslandsskolen i Norddjurs Kommune. Denne mindre indtægt er derfor fratrukket det samlede økonomiske potentiale. Beregningen fremgår af bilag 4.

Tabel 12: Samlet økonomisk potentiale ved takstændring for forskellige elevtal i teamet (mio. kr.)

Økonomisk potentiale	
Serviceniveau	Samlet alle elever
3 elever i teamet	-17,7
4 elever i teamet	-2,6
4,5 elever i teamet	2,4
5 elever i teamet	6,5
6 elever i teamet	12,5

(- = merudgift/mindre indtægt; + = mindre udgift/merindtægt)

Anm.: Det økonomiske potentiale udgør summen af decentral og central besparelse.

Beregnet ud fra antal indskrevne Norddjurs elever til skoleåret 2023/24 på de enkelt klassetrin samt elever fra andre kommuner. Det er forudsat, at eleverne er der hele året. Nuværende elever indskrevet på tillægstaksterne er indregnet.

Hvis takstniveauet blev sat efter 4 elever i teamet, vil der være en øget udgift til takster med de nuværende indskrivninger på samlet set 2,6 mio. kr., når der tages højde for det nuværende antal elever indskrevet på tillægstakster på hhv. +25%, +50%, +75% og +100% udover grundtaksten og den mindre indtægt for elever fra andre kommuner.

Hvis taksten for en plads til Djurslandsskolen i stedet sættes efter et gennemsnit på 4,5 elever i teamet, kan der forventes at være et økonomisk potentiale på ca. 2,4 mio. kr. med det nuværende elevtal indskrevet på Djurslandsskolen samt den nuværende tillægstakstmodel. Hvis taksten fastsættes efter 5 elever i teamet under samme forudsætninger, kan der forventes at være et økonomisk potentiale på 6,5 mio. kr.

En del af det økonomiske potentiale ved reduktion i taksten vil være på den centrale betaling, da skolerne med den nuværende takstmodel fortsat betaler en grundtakst svarende til taksten for 0.-3. klasse i specialklasserne. Det direkte økonomiske potentiale for skolerne vil derfor være den samme pr. elev som ved specialklasserne. Det er formodningen, at en stor del af det økonomiske potentiale for den centrale konto vil kunne kanaliseres ud til skolerne.

Det samlede økonomiske potentiale vil hovedsageligt reducere indtægten og dermed budgettet på Djurslandsskolen. En mindre del af det økonomiske potentiale vil skulle findes centralt som følge af manglende indtægter fra andre kommuner. For eksempel ved 4,5 elever i teamet vil Djurslandsskolen miste 2,3 mio. kr. i indtægter for Norddjurs elever og 0,6 mio. kr. i indtægter fra elever fra andre kommuner, mens der vil mangle 0,4 mio. kr. i indtægter på den centrale konto. Djurslandsskolen vil ved fastsættelse af taksten efter dette serviceniveau bære ca. 2,9 mio. kr. af det samlede økonomiske potentiale på ca. 2,4 mio. kr. Dette bør tilpasses ved tilpasning af personalenormering, hvilket naturligt følger det ændrede serviceniveau.

Tillægstakster Djurslandsskolen

Nuværende tillægstaksmodel

På Djurslandsskolen tildeles en del af eleverne en tillægstakst på enten +25%, +50%, +75% eller +100%, hvis der vurderes at være øget behov for støtte og sikkerhed end indeholdt i taksten. Tillægstaksten skal finansiere yderligere pædagogmedhjælpertimer hos den enkelte elev. Hidtil har man anvendt følgende omregningsfaktorer i skoledelen:

- +25% giver 7 pædagogmedhjælpertimer pr. uge
- +50% giver 14 pædagogmedhjælpertimer pr. uge
- +75% giver 21,5 pædagogmedhjælpertimer pr. uge
- +100% giver 28 pædagogmedhjælpertimer pr. uge

Med henblik på at skabe gennemsigtighed i, hvad der er indeholdt i tillægstaksterne, er det undersøgt, hvor mange pædagogmedhjælpertimer det er muligt at tilknytte eleven for de givne tillægstakster.

Tabel 13: Pædagogmedhjælpertimer som tillægstaksterne udløser sammenlignet med omregningsfaktor

Takst Skole	Nuværende takster	Antal pædagogmedhjælpertimer pr. uge	Nuværende omregningsfaktor	Difference
Grundtakst	325.000			
Tillægstakst +25 pct.	81.000	6,2	7,0	0,8
Tillægstakst +50 pct.	162.000	12,4	14,0	1,6
Tillægstakst +75 pct.	243.000	18,5	21,5	3,0
Tillægstakst +100 pct.	325.000	24,7	28,0	3,3

Af tabel 13 fremgår det, at taksterne dækker færre pædagogmedhjælpertimer, end det som der er beskrevet eleven tildeles ved en given tillægstakst. Djurslandsskolen kan derfor kun finansiere 6,2 pædagogmedhjælpertimer ved en tillægstakst på +25%.

Tillægstakst indregnet i én samlet takst for Djurslandsskolen

Med henblik på at øge fleksibiliteten i økonomistyringen på Djurslandsskolen og lave et mere enkelt takstsystem, kan man opstille en model, hvor tillægstaksterne er bygget ind i én samlet takst for Djurslandsskolen. I det følgende foreslås, at taksten for en plads på Djurslandsskolen opbygges med 5 niveauer, hvor en elev indskrives på én takst hvori både grundtaksten og tillægstaksten er indregnet. Niveauerne differentieres af antallet af ekstra pædagogmedhjælpertimer, som eleven har behov for.

I hvert niveau er der indregnet en grundtakst, som angiver den forventede udgift til et undervisningstilbud. Grundtaksten fastsættes efter et serviceniveau - altså det gennemsnitlige antal elever i et team på samme måde som beskrevet i tabel 11. I nedenstående er der beregnet en grundtakst på 4,5 og 5 elever i teamet. Hertil differentieres grundtaksten for klassetrinsniveau. På hvert niveau er der indregnet et antal ekstra pædagogmedhjælpertimer til elever, som har behov for ekstra omsorg og sikkerhed, og som udgør den del, der i nuværende model tildeles gennem tillægstakster.

Tabel 14: Takstmodel med 5 niveauer m. grundtakst ved 4,5 elever i teamet

Takstniveau	Takst pr. elev pr. år		
	0.-3. klasse	4.-6. klasse	7.-9. klasse
Niveau 1 Grundtakst + 0 ekstra pæd.medhj.timer	257.000	319.000	343.000
Niveau 2 Grundtakst + 5 ekstra pæd.medhj.timer	323.000	384.000	409.000
Niveau 3 Grundtakst + 10 ekstra pæd.medhj.timer	389.000	450.000	474.000
Niveau 4 Grundtakst + 15 ekstra pæd.medhj.timer	454.000	516.000	540.000
Niveau 5 Grundtakst + 20 ekstra pæd.medhj.timer	520.000	581.000	606.000

Tabel 15: Takstmodel med 5 niveauer m. grundtakst ved 5 elever i teamet

Takstniveau	Takst pr. elev pr. år		
	0.-3. klasse	4.-6. klasse	7.-9. klasse
Niveau 1 Grundtakst + 0 ekstra pæd.medhj.timer	232.000	287.000	309.000
Niveau 2 Grundtakst + 5 ekstra pæd.medhj.timer	297.000	352.000	374.000
Niveau 3 Grundtakst + 10 ekstra pæd.medhj.timer	363.000	418.000	440.000
Niveau 4 Grundtakst + 15 ekstra pæd.medhj.timer	429.000	484.000	506.000
Niveau 5 Grundtakst + 20 ekstra pæd.medhj.timer	494.000	549.000	571.000

I nedenstående tabel 16 skitseres det forventede økonomiske potentiale for modellerne med forskellige serviceniveau (elevtal i teamet) og ekstra pædagogmedhjælpertimer (tillægstakster). Beregningerne fremgår af bilag 5.

Tabel 16: Samlet økonomisk potentiale ved forskellige takstmodeller med 5 niveauer

Økonomisk potentiale	
Serviceniveau	Samlet alle elever
4,5 elever i teamet	3,5
5 elever i teamet	6,8

(- = merudgift/mindre indtægt; + = mindre udgift/merindtægt)

Anm.: Det økonomiske potentiale udgør summen af decentral og central besparelse.

Beregnet ud fra antal indskrevne Norddjurs elever til skoleåret 2023/24 på de enkelt klasstrin samt elever fra andre kommuner (angivet i nettobeløb). Det er forudsat at eleverne er der hele året.

Niveau 1 udløser 0 ekstra pædagogmedhjælpertimer, niveau 2 udløser 5 ekstra pædagogmedhjælpertimer, niveau 3 udløser 10 ekstra pædagogmedhjælpertimer, niveau 4 udløser 15 ekstra pædagogmedhjælpertimer, niveau 5 udløser 20 ekstra pædagogmedhjælpertimer.

Det samlede økonomiske potentiale vil hovedsageligt reducere indtægten og dermed budgettet på Djurslandsskolen. En mindre del af det økonomiske potentiale vil skulle findes centralt som følge af manglende indtægter fra andre kommuner. For eksempel ved 4,5 elever i teamet vil Djurslandsskolen miste 3,2 mio. kr. i indtægter for Norddjurs elever og 1,2 mio. kr. i indtægter fra elever fra andre kommuner, mens der vil mangle 0,8 mio. kr. i indtægter på den centrale konto. Djurslandsskolen vil ved fastsættelse af taksten efter dette serviceniveau bære ca. 4,4 mio. kr. af det samlede økonomiske potentiale på ca. 3,5 mio. kr. Dette bør tilpasses ved tilpasning af personalenormering, hvilket naturligt følger det ændrede serviceniveau.

Organisering og struktur for specialundervisning på almene folkeskoler

Med udgangspunkt i lovgivningen omkring specialundervisning, som tilsiger at elever med specialpædagogiske støttebehov fortrinsvis skal undervises i tilknytning til almenområdet, samt den omtalte forskning af mellemformer, som fremhæver positive virkninger af en tættere kobling mellem almen- og specialområdet, er der arbejdet med en række modeller for, hvordan specialundervisningen kan struktureres og organiseres på en anden måde, der tilgodeser mindre segregeret specialundervisningstilbud.

Model a: Enkelte elever med specialpædagogiske behov undervises i en almenklasse af samme størrelse som nuværende almenklasser. Dog tilknyttes der en ekstra voksen, og der vil som udgangspunkt være færre elever med specialpædagogiske behov end i model 2b.

Model b: Elever med specialpædagogiske behov undervises sammen med jævnaldrende børn tilknyttet almenområdet, og bliver dermed en naturlig del af en årgang og helhed. Klassen er mindre end en almindelig almenklasse men større end en specialklasse, og der tilknyttes ekstra voksenressourcer.

Model c: Specialklasser organiseres parallelt med almenklasser på en given årgang. Denne model adskiller sig fra den nuværende organisering af specialklasser ved, at en specialklasse fysisk placeres i sammenhæng med almenklasserne på årgangen og indgår i årgangsteamet med almenklasserne. I dag er specialklasserne placeret sammen på tværs af klasstrin adskilt fra almenområdet.

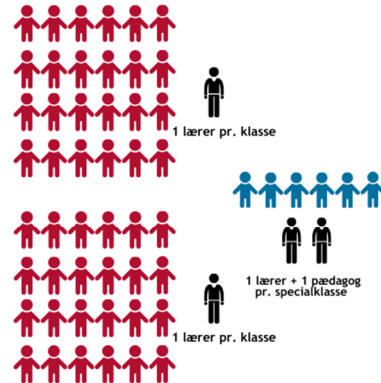
Model d: Elever med specialpædagogiske behov støttes gennem flydende lokale grupper, hvor de i nogle timer undervises i almenklassen og i nogle timer undervises i en særskilt gruppe. Dette lægger sig op ad de specialpædagogiske grupper, som i vid udstrækning har været implementeret på skolerne i Norddjurs Kommune, også omtalt som 'mellemformer'.

På den næste side skitseres eksempler på, hvordan man igennem disse modeller på forskellig vis kan organisere specialundervisningen tættere på almenområdet

- Elev tilknyttet almenområdet
- Elev med specialpædagogiske støttebehov
- Forventede personaleressourcer tilknyttet

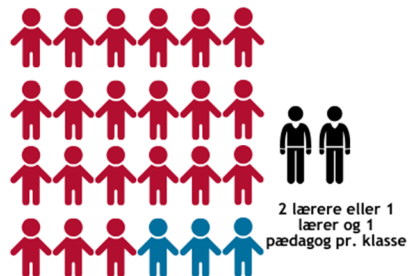
Nuværende organisering

Specialklasser organiseres separat -
klassetrinsrækker

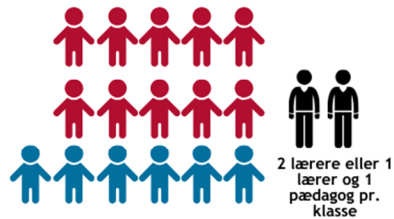
Model a

Specialelever inkluderes
i almenklasser

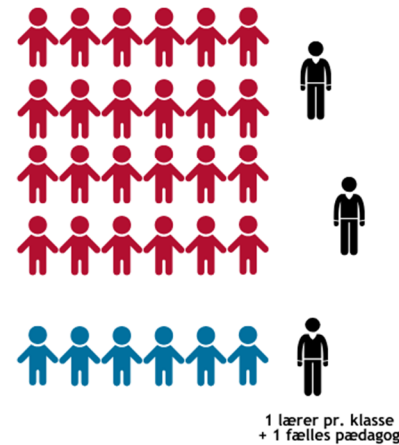
Model b

Specialelever inkluderes
i mindre almenklasser

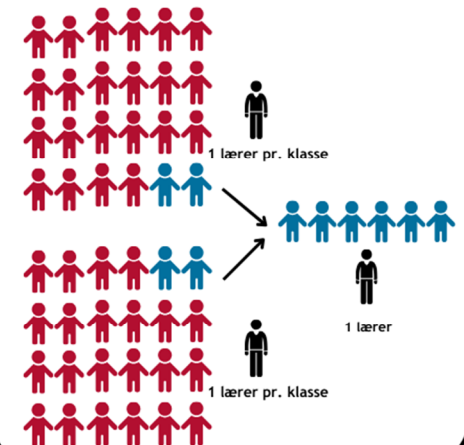
Model c

Specialklasser organiseres parallelt med
almenklasser - årgangsvist

Model d

Elever med specialpædagogiske behov
støttes gennem flydende lokale grupper

	Model a	Model b	Model c	Model d
Kobling mellem almen og special	<ul style="list-style-type: none"> • Direkte kobling for både elever og specialpædagogiske kompetencer. • For nogle elever vil det være for store klasser at indgå i, ligesom det vil være en afvejning, hvor mange elever med støttebehov, der kan inkluderes i forhold til det pædagogiske personale. • Spejling mellem elever med støttebehov mindskes. • Inklusion af elever med støttebehov kan afspejle sig i et samlet lavere fagligt niveau for klassen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Direkte kobling for både eleverne og de specialpædagogiske kompetencer i almenområdet. • Spejling mellem elever med støttebehov mindskes. • Inklusion af elever med støttebehov kan afspejle sig i et samlet lavere fagligt niveau for klassen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stærkere kobling for både eleverne og de specialpædagogiske kompetencer. Ved at placere specialklasser og almenklasser dør om dør er det forventningen, at der i højere grad kunne opstå et kompetencefællesskab mellem personalet på årgangen, hvor f.eks. de pædagogiske kompetencer både kan anvendes i almenklasserne og i specialklasserne. • Fastholder i nogen grad muligheden for spejling mellem elever med støttebehov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Udfordring at fastholde kobling til almen, når elever tages ud af undervisningen heri. • Risiko for at elever føler sig anderledes, når de tages ud af klassen.
Personalemæssige overvejelser	<ul style="list-style-type: none"> • Kræver i høj grad fælles børnesyn og opbakning blandt personale ift. specialpædagogisk tilgang. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kræver i høj grad fælles børnesyn og opbakning blandt personale ift. specialpædagogisk tilgang. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kræver fælles børnesyn og opbakning blandt personale. Evt. ændret ledelsesstruktur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Udfordring at have de rette specialpædagogiske kompetencer på matriklen, da dette ikke er koblet op på specialrækkerne.
Fysiske rammer	<ul style="list-style-type: none"> • Store klasser med to voksne kræver større og fleksible lokaler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kræver flere klasselokaler ved oprettelse af mindre klasser. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kræver at der er et ekstra klasselokale ved årgangen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindre krav til fysiske rammer.
Økonomiske overvejelser	<ul style="list-style-type: none"> • Det vil være en afvejning, hvor mange elever med specialpædagogiske behov der skal inkluderes, for at det giver økonomiske ressourcer til en ekstra voksen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindre men flere almenklasser. Det er forventeligt forbundet med en øget udgift i forhold til nuværende organisering. 	<ul style="list-style-type: none"> • Umiddelbart kun en mulighed ved større specialklasseenheder, da flere nuværende specialklasser dækker over flere klassetrin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan være et mindre ressourcekrævende tilbud, der kan varieres løbende.

I nedenstående tabel 17 fremgår beregninger på differencen mellem den nuværende organisering af almen- og specialundervisning og model a-c ved undervisning af samme antal elever. Differencen til den nuværende model er beregnet ud fra den nuværende ressourcefordelingsmodel til almenområdet, hvor skolerne tildeles ressourcer efter antal klasser. Der er ikke vist beregninger på model d, da der ikke kan laves nogle ens antagelser om, hvor mange elever med specialpædagogiske behov, der kan undervises delvist i en almenklasse og delvist i en lokal gruppe. Beregningerne for model a fremgår af bilag 6, mens beregningerne for model b fremgår af bilag 7.

Tabel 17: Difference mellem nuværende model og model a-c ved undervisning af samme antal elever

	Model a	Model b	Model c
Antagelser	En almenklasse med genm. klassekvotient med ekstra voksen ressource pga. inklusion af op til 3 elever med specialpædagogiske behov. Model a1: 2 lærere Model a2: 1 lærer, 1 pædagog	En mindre almenklasse med 16 elever og 2 voksne heraf inklusion af 6 elever med specialpædagogiske behov. Model b1: 2 lærere Model b2: 1 lærer og 1 pædagog	Specialklasser organiseres parallelt med almenklasser.
Difference til nuværende organisering	Model a1: 0,34 mio. kr. Model a2: -0,09 mio. kr.	Model b1: 0,03 mio. kr. Model b2: -0,79 mio. kr.	Ingen økonomisk effekt i forhold til nuværende organisering, da ressourcetrækket i forhold til underviste elever er uændret.

Note: (+=merudgift /-=mindreudgift).

Differencerne til model a og b er per oprettet klasse. Der kan være tale om betydelige beløb afhængigt af antallet af klasser, som oprettes efter modellen, hvilket også vil afhænge af bl.a. klassekvotienten på skolen. I beregningerne er der forudsat en gennemsnitlig klassekvotient på 22 elever. Skolestrukturen kan dog betyde, at optimering af klasserne ikke er mulig i alle tilfælde, hvilket kan medføre forskydninger.

Anbefalinger

Analysen af takst- og serviceniveauet på specialundervisningsområdet har ledt frem til en række anbefalinger, som imødekommer målet om at frigive midler fra specialundervisning til at styrke understøttende indsatser i almenområdet. Anbefalingerne skal understøtte målsætningen om, at *stigningen i segregering skal bremses, og færre elever skal fremover modtage undervisning i et segregeret specialundervisningstilbud*, med henblik på at komme på niveau med sammenligningskommuner.

Anbefaling 1: Taksten for en plads i en specialklasse reduceres, så det svarer til de forventede udgifter til en plads i en klasse med 7 elever.

Anbefaling 2: Taksten for en plads på Djurslandsskolen reduceres, så det svarer til de forventede gennemsnitlige udgifter til en plads i et team med mellem 4,5 og 5 elever.

Anbefaling 3: Modellen for tillægstaksterne på Djurslandsskolen justeres, så tillægstaksterne lægges ind i en samlet takst for en plads på Djurslandsskolen.

Anbefaling 4: Midlerne fra takstreduktion investeres i almenundervisningsområdet med henblik på at etablere tættere tilknytning til det almene undervisningsmiljø for elever med specialpædagogiske støttebehov.

I det følgende beskrives hver af anbefalingerne nærmere.

1. Takstreduktion specialklasser

Anbefalingen går på, at taksten for et specialundervisningstilbud i en specialklasse på de almene folkeskoler fastsættes efter den forventede gennemsnitlige udgift til at drive specialklasser med 7 elever pr. klasse. Taksten differentieres efter undervisningstimetallet i henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling.

Den nuværende takstmodel fastholdes, således skolerne betaler den samme grundtakst, uanset hvilket klassetrin eleven modtager specialundervisningstilbuddet på. Grundtaksten fastholdes til at svare til taksten for et specialundervisningstilbud i indskoling. Den yderligere udgift forbundet med specialundervisningstilbud i mellemtrin og udskoling afholdes af den centrale konto.

Det er vurderingen fra aftaleholderne på skoleområdet samt forvaltningen, at der fortsat kan skabes trygge og udbytterige læringsmiljøer for elever ved at fastsætte en takst efter et gennemsnitlig elevtal på 7 elever i klassen. En overvejelse er dog, at hvis skolerne på sigt lykkes med at segregere færre elever til specialundervisning kan målgruppen for specialklasser ændre sig til at være elever med øget specialundervisningsbehov i forhold til det gennemsnitlige specialpædagogiske behov i dag i specialklasser. Dette kan betyde, at eleverne i specialklasser i fremtiden vil have behov for mindre klasser, og dermed også en højere takst.

I tabellen nedenfor fremgår det økonomiske potentiale for de enkelte skoler ved fastsættelse af taksten ud fra udgiften til gennemsnitlig 7 elever i hver specialklasse. Beregningerne fremgår af bilag 3.

Tabel 18: Økonomisk potentiale ved takstreduktion efter 7 elever i specialklasserne, mio. kr.

Skole	0.-3. klasse	4.-6. klasse	7.-9. klasse	I alt
Auning Skole	0,20	0,59	1,57	2,36
Børneby Midt	0,15	0,09	0,44	0,69
Børneby Nord	0,49	0,69	-	1,18
Søren Kanne-skolen	1,42	1,18	1,87	4,47
Centralt	-	0,12	0,18	0,30
Samlet	2,26	2,67	4,06	9,00

Note: Baseret på aktuelle indskrivningstal skoleåret 2023/2024.

2. Takstreduktion specialskole

Af hensyn til at øge gennemsigtigheden i taksten samt frigive midler fra specialundervisning til almenområdet lyder anbefalingen på, at taksten for et specialundervisningstilbud på Djurslandsskolen fastsættes efter den forventede gennemsnitlige udgift til at drive et undervisningstilbud i et team med mellem 4,5 og 5 elever. Taksten differentieres efter undervisningstimetallet i henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling.

Der skal gøres opmærksom på, at takstreduktionen vil medføre en forringelse af serviceniveauet på Djurslandsskolen og dermed reduceres skolens mulighed for at levere det tilbud, som eleverne modtager i dag.

Det økonomiske potentiale afhænger af, om der fortsættes med den nuværende tillægstakstmodel eller tillægstakstmodellen justeres som beskrevet i anbefaling 3.

3. Modellen for tillægstakster på Djurslandsskolen justeres

Med henblik på at øge gennemsigtigheden og reducere høje tillægstakster foreslås det, at tillægstaksterne lægges ind i en samlet takst for Djurslandsskolen med mellem 4,5 og 5 niveauer.

I nedenstående tabel 19 skitseres det forventede økonomiske potentiale med et serviceniveau på 5 elever i teamet og ekstra pædagogmedhjælpertimer (tillægstakster) på 5 niveauer.

Tabel 19: Samlet økonomisk potentiale ved forskellige takstmodeller med 5 niveauer, mio. kr.

Økonomisk potentiale	
Serviceniveau	Samlet alle elever
4 elever i teamet	3,5
5 elever i teamet	6,8

(- = merudgift/mindre indtægt; + = mindre udgift/merindtægt)

Anm.: Det økonomiske potentiale udgør summen af decentral og central besparelse.

Beregnet ud fra antal indskrevne Norddjurs elever til skoleåret 2023/24 på de enkelt klassestrin samt elever fra andre kommuner (angivet i nettobeløb). Det er forudsat at eleverne er der hele året.

Pædagogmedhjælpertimer pr. niveau: Niveau 1= 0, niveau 2=5, niveau 3=10, niveau 4=15, niveau 5=20

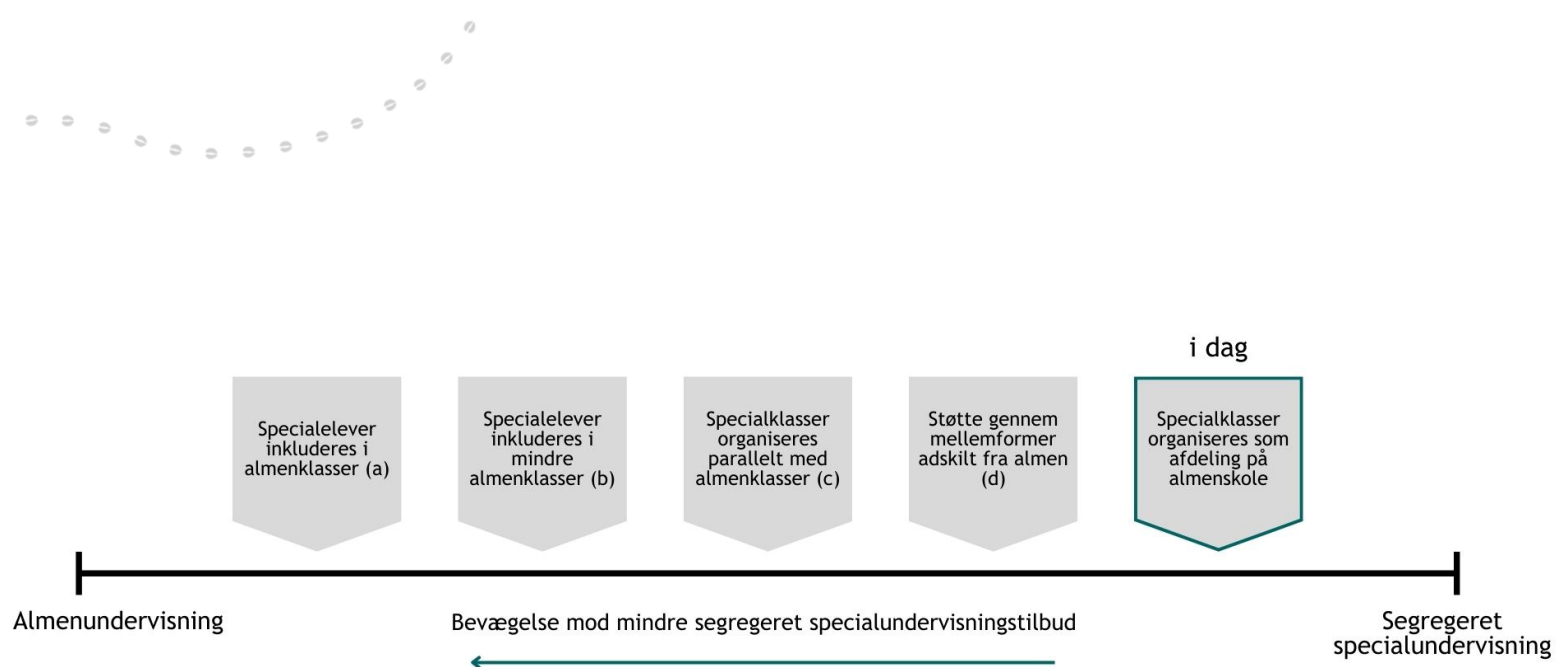
4. Specialundervisning tættere på undervisning i almenområdet

Den sidste anbefaling går på, at de midler som skolerne beholder ved at reducere grundtaksten for et specialundervisningstilbud i specialklasserne og på Djurslandsskolen investeres i indsatser, der etablerer en tættere tilknytning til almenområdet for elever med specialpædagogiske støttebehov. Formålet er at ændre tænkningen i den måde, som specialundervisning struktureres og organiseres på på de enkelte skoler, således der arbejdes aktivt hen mod mindre segregerede specialundervisningstilbud. Undervisning til elever med specialpædagogisk støttebehov skal i højere grad gives i tilknytning til almenområdet under hensyn til de enkelte elevers behov.

Aftaleholdere på skoleområdet og forvaltningen kan se et stort potentiale i at inkludere elever med specialpædagogiske behov i mindre almenklasser.

Til at understøtte denne anbefaling lægges der op til, at skolerne løbende indfører andre måder at strukturere specialundervisningen på, som giver eleverne en tættere tilknytning til almenområdet. Dette skal ske under hensyn til elevernes behov, muligheder i skolens fysiske rammer og muligheder for classesammen-sætninger. Der lægges op til følgende modeller:

- a: Færre elever med specialpædagogiske behov inkluderes i fyldte almenklasser
- b: Flere elever med specialpædagogiske behov inkluderes i mindre almenklasser
- c: Specialklasser organiseres parallelt med almenklasser årgangsvist
- d: Elever med specialpædagogiske behov støttes gennem flydende lokale grupper

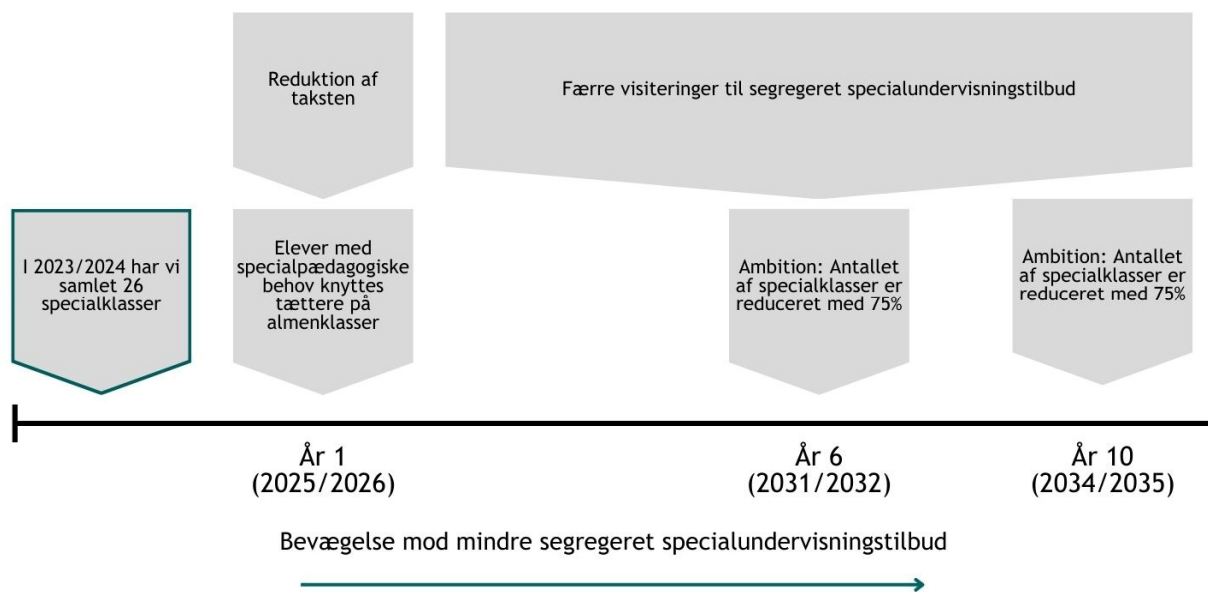
Det anbefales, at skolerne vurderer, hvilke modeller der er hensigtsmæssigt for en given elevgruppe under hensyntagen til elevernes behov, muligheder for classesammensætninger og fysiske rammer. Der lægges dermed op til en mere fleksibel organisering af specialundervisningstilbud på skolerne.

Af hensyn til nuværende elever i specialklasser lægges der ikke op til at eksisterende specialklasser nedlægges. Implementering af andre måder at organisere specialundervisningstilbud på, vil derimod være prioriteringer, som skolerne kan lave ved nye visiteringer, eller hvor det ikke vurderes at have en negativ effekt for de pågældende elever. På denne måde vil investeringen i mere støtte i almenområdet følge med, når elever fastholdes i almenområdet.

Ambition

Det er vurderingen, at der fortsat vil være elever med specialpædagogisk støttebehov, som bedst tilgodeses i separate organiserede specialklasser, som i dag, og det er derfor forventningen, at der også i fremtiden vil være behov for specialklasser. Men i takt med at skolerne arbejder på at imødekomme specialpædagogiske støttebehov i almenområdet, er det forventningen, at der på sigt vil være mindre behov for segregeret specialundervisning.

Det er vores ambition, at der fra skoleåret 2025/26 ikke visiteres elever i 0. klasse, men at der i højere grad afprøves mulighederne for, at eleverne kan understøttes i det store fællesskab i almenområdet - i så lang tid som muligt. Det vil kræve, at der iværksættes andre classesammensætninger i overgangen fra børnehaven og til udskolingen, som illustreret med model a-d. På den baggrund er vores ambition, at antallet af specialklasser i indskolingen og mellemtrin er reduceret med 75% i løbet af 6 år, og at der om 10 år fortsat vil ses en reduktion af specialklasser på 75%. Forvaltningen vil arbejde videre med en plan for indfasningen mod reducere af segregering til specialtilbud med henblik på, at segregeringsgraden i Norddjurs Kommune kommer på niveau med sammenligningskommuner.

Kommunalt grundlag for specialundervisning

Hertil udarbejdes der et kommunalt grundlag for specialundervisning i almenområdet, hvori det fremgår, at skolerne skal udarbejde et lokalt grundlag for deres specialundervisningsindsatser i almenområdet. Det betyder, at når skolerne etablerer model a-d, skal der udarbejdes lokale beskrivelser af de enkelte undervisningstilbud og laves en plan med pædagogiske overvejelser for tilknytning til almenområdet, herunder:

- Struktur (timer, skema, frikvarterer, SFO)
- Indsatser og fokuspunkter for det enkelte barn og for gruppen
- Indsatser og fokuspunkter for inklusion
- Kvalifikationer hos det pædagogiske personale
- Pædagogisk tilgang
- Samarbejde med PPR, forældre

Sammenhæng med øvrige anbefalinger fra §17, stk. 4-udvalget

I takt med ambitionen om at gøre almenområdet større, er det relevant også at have det mere komplekse diagnosebillede for øje. Når almenområdet skal understøtte flere børn, er det væsentligt at rammerne er på plads, for at almenområdet får de bedste betingelser for at lykkes med opgaven. Specialpædagogiske kompetencer skal styrkes og udvikles i almenområdet, og ligeledes skal skolens læringsrum i højere grad understøtte elevernes forskellige behov og deltagelsesmuligheder. Derudover fordrer arbejde i mere tværgående faglige teams også faglig støtte og sparring fra PPR-medarbejdere og specialpædagogiske konsulenter. Bevægelsen mod mindre segregeret specialundervisningstilbud skal således ses i sammenhæng med de tre anbefalinger fra §17, stk. 4-udvalget vedr. kompetenceudvikling i almenområdet, udvikling af fysiske læringsrum og gentænke anvendelsen af kompetencer i Trivsel og Læring. Arbejdet med disse tre spor forløber sig frem til sommeren 2024.